

Příklad (2.1)

Vydělte polynom $f = x^4 + x^3 + 2x^2 + 4x - 2$ se zbytkem polynomem $g = x^2 - x + 1$ v oborech $\mathbb{Z}[x]$, $\mathbb{Z}_3[x]$ a $\mathbb{Z}_5[x]$.

┌

Řešení

Postupujeme podle standardního algoritmu (vydělíme vedoucí členy, odečteme tento násobek a opakujeme) v \mathbb{Z} (\mathbb{Z}_3 a \mathbb{Z}_5 vyřešíme z výsledku předchozího):

$$\frac{f}{g} = x^2 + \frac{0 + 2x^3 + x^2 + 4x - 2}{g} = x^2 + 2x + \frac{0 + 3x^2 + 2x - 2}{g} = x^2 + 2x + 3 + \frac{0 + 5x - 5}{g}.$$

Tudíž f/g je $x^2 + 2x + 3$ a zbytek $5x - 5$. Jelikož jsme neprováděli žádnou operaci specifickou pro \mathbb{Z} , výsledek funguje i v \mathbb{Z}_3 : $f/g = x^2 + 2x$ a zbytek $2x + 1$ a v \mathbb{Z}_5 : $f/g = x^2 + 2x + 3$ a zbytek 0.

└

Příklad (2.2)

Spočítejte největší společný dělitel polynomů $f = x^3 + x^2 - 2x$ a $g = x^3 - x^2 - x + 1$ v oborech $\mathbb{R}[x]$ a $\mathbb{Z}_3[x]$.

┌

Řešení

Prostě budeme postupovat podle eukleidova algoritmu (\mathbb{Z}_3 je těleso, takže dělení číslem nesoudělným s 3 je definováno):

$$(x^3 + x^2 - 2x) - (x^3 - x^2 - x + 1) = 2x^2 - x - 1,$$

$$(x^3 - x^2 - x + 1) - \frac{x}{2}(2x^2 - x - 1) = -\frac{x^2}{2} - \frac{x}{2} + 1,$$

$$(2x^2 - x - 1) + 4\left(-\frac{x^2}{2} - \frac{x}{2} + 1\right) = -3x + 3,$$

(Zde končí algoritmus pro \mathbb{Z}_3 , dále můžeme dělit i násobky 3.)

$$-\frac{x^2}{2} - \frac{x}{2} + 1 - \frac{x}{6}(-3x + 3) = -x + 1,$$

$$(-3x + 3) - 3(-x + 1) = 0.$$

Tudíž $\text{NSD}(f, g) = x - 1$ (vynásobil jsem -1 , abych získal monický polynom, tím jsem jistě nerozbil dělitelnost, jelikož $-1 \mid 1$) v \mathbb{R} a $\text{NSD}(f, g) = -\frac{x^2}{2} - \frac{x}{2} + 1 = x^2 + x + 1$ v \mathbb{Z}_3 .

└

Příklad (2.3)

Určete poslední dvě cifry čísla $97^{47^{49}}$.

┌

Řešení

Hledat poslední dvě cifry čísla odpovídá hledání zbytku po dělení 100. Tj. řešíme úlohu $97^{47^{49}} \equiv x \pmod{100}$. Jelikož umocňujeme, pravděpodobně chceme použít Eulerovu větu. Víme, že pro $y = p_1^{k_1} \cdot \dots \cdot p_n^{k_n}$ je $\varphi(y) = p_1^{k_1-1}(p_1 - 1) \cdot \dots \cdot p_n^{k_n-1}(p_n - 1)$, tedy $\varphi(100) = \varphi(2^2 \cdot 5^2) = 2^1 \cdot 1 \cdot 5^1 \cdot 4 = 40$. Tudíž, jelikož 97 je prvočíslo, tedy je nesoudělné s 100, $97^{40} \equiv 1 \pmod{100}$, neboli $97^{40l+m} \equiv 97^m \pmod{100}$, $l, m \in \mathbb{N}$. Tedy nás zajímá zbytek po dělení 47^{49} číslem 40.

Provedeme stejnou proceduru: $\varphi(40) = \varphi(2^3 \cdot 5) = 2^2 \cdot 1 \cdot 5^0 \cdot 4 = 16$, z Eulerovy věty (47 je prvočíslo \implies nesoudělné s 40) $47^{16 \cdot 3 + 1} = 47^{49} \equiv 47^1 \pmod{40}$. Tj. $47^{49} \equiv 7 \pmod{40}$.

Nyní už máme jen $97^7 \equiv x \pmod{100}$, což je zřejmě ($97 \equiv -3 \pmod{100}$) to samé jako $(-3)^7 = -2187 \equiv x \pmod{100}$, tudíž $x = 13$.

Příklad (2.4)

Najděte všechna $x \in \mathbb{Z}$ splňující $4x \equiv 8 \pmod{16}$, $2x \equiv 1 \pmod{3}$ a $x + 3 \equiv 4 \pmod{5}$.

┌

Řešení

To úplně zavání Čínskou zbytkovou větou. Nejprve podle vlastností kongruence upravíme do tvaru potřebného pro Čínskou zbytkovou větu (první vydělím 4 i s modulem, k druhému přičtu $0 \equiv 3 \pmod{3}$ a vydělím 2, která je nesoudělná s modulem a od třetího odečtu $3 \equiv 3$):

$$x \equiv 2 \pmod{4}, \quad x \equiv 2 \pmod{3}, \quad x \equiv 1 \pmod{5}.$$

Jelikož 4, 5 a 3 jsou po dvou nesoudělná čísla, pak z Čínské zbytkové věty existuje jediné takové $x_0 \in \{0, \dots, 5 \cdot 3 \cdot 4\}$. Víme, že číslo dává zbytek 1 po dělení 5 a 2 po dělení 4 (tj. je sudé), takže druhá cifra je 6. Prozkoušíme všech 6 čísel končících na 6 a získáme $x_0 = 26$.

Nyní od všech kongruencí výše odečteme $k \cdot 60 \equiv 0$, $k \in \mathbb{Z}$. Budeme tedy hledat $x - k \cdot 60 \in \{0, \dots, 60\}$ (každé celé číslo bude odpovídat nějakému $x - k \cdot 60 \in \{0, \dots, 60\}$). To jsme však už udělali a víme tedy, že $x - k \cdot 60 = 26$, tj. řešení je $\{26 - 60k \mid k \in \mathbb{Z}\}$.

┌